

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 7. augusta 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Aproximácia právnych predpisov – Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel – Tretia smernica 90/232/EHS – Článok 1 – Zodpovednosť za ujmu na zdraví spôsobenú všetkým cestujúcim okrem vodiča – Povinné poistenie – Priamy účinok smerníc – Povinnosť upustiť od uplatnenia vnútroštátneho právneho predpisu, ktorý je v rozpore so smernicou – Neuplatňovanie zmluvného ustanovenia, ktoré je v rozpore so smernicou“

Vo veci C-122/17,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Court of Appeal (Odvolací súd, Írsko) z 2. marca 2017 a doručený Súdnemu dvoru 9. marca 2017, ktorý súvisí s konaním:

David Smith

proti

Patrickovi Meadovi,

Philipovi Meadovi,

FBD Insurance plc,

Ireland,

Attorney General,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, predsedovia komôr L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas a J. Malenovský, sudcovia E. Juhász, A. Borg Barthet, A. Arabadžiev (spravodajca), A. Prechal, E. Jarašiūnas, K. Jürimäe a C. Lycourgos,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: M.-A. Gaudissart, zástupca tajomníka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. februára 2018,

* Jazyk konania: angličtina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- FBD Insurance plc, v zastúpení: M. Feeny, solicitor, F. X. Burke, advocate, F. Duggan, BL, J. O'Reilly, SC, J. Corcoran, advocate, a M. Collins, SC,
- Írsko, v zastúpení: S. Purcell, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci C. Toland, SC, T. L. Power, BL, a H. Mohan, SC,
- francúzska vláda, v zastúpení: R. Coesme, splnomocnený zástupca,
- holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman a M. H. S. Gijzen, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: K.-P. Wojcik a N. Yerrell, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 10. apríla 2018,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka otázky, či sa má právo Únie vykladať v tom zmysle, že v rámci sporu medzi jednotlivcami má vnútroštátny súd upustiť od uplatnenia vnútroštátnych ustanovení, ako aj zmluvného ustanovenia na nich založeného, ktoré sú v rozpore s článkom 1 tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 129, 1990, s. 33; Mim. vyd. 06/001, s. 249, ďalej len „tretia smernica“).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Davidom Smithom na jednej strane a pánm Patrickom a Philipom Meadovcami, spoločnosťou FBD Insurance plc (ďalej len „FBD“), Ireland (Írsko) a Attorney General na druhej strane vo veci náhrady ujmy, ktorú utrpel pán Smith v dôsledku dopravnej nehody, na ktorej sa podieľalo vozidlo vedené pánom Patrickom Meadom, ktorého majiteľom je pán Philippe Meade a ktoré je poistené v spoločnosti FBD.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. EÚ L 263, 2009, s. 11) zrušila smernicu Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. ES L 103, 1972, s. 1; Mim. vyd. 06/001, s. 10, ďalej len „prvá smernica“), druhú smernicu Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 8, 1984, s. 17; Mim. vyd. 06/007, s. 3, ďalej len „druhá smernica“) a tretiu smernicu. Vzhľadom na čas skutkových okolností vo veci samej je však potrebné zrušené smernice zohľadniť.

4 Podľa článku 3 ods. 1 prvej smernice:

„Každý členský štát prijme... všetky primerané opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe týchto opatrení.“

5 Článok 1 ods. 4 druhej smernice uvádzal:

„Každý členský štát zriadi alebo poverí orgán, ktorého úlohou bude zabezpečiť náhradu škody najmenej do výšky povinného poistenia za škodu na majetku alebo ujmy na zdraví spôsobené neidentifikovaným vozidlom alebo vozidlom, ktoré nemalo splnené povinné poistenie stanovené v odseku 1. ...“

6 Článok 1 prvý odsek tretej smernice stanovoval:

„... poistenie uvedené v článku 3 ods. 1 [prvej smernice] bude pokrývať zodpovednosť za ujmu na zdraví spôsobenú všetkým cestujúcim okrem vodiča vyplývajúce z prevádzky vozidla.“

7 Dňa 19. apríla 2007 vydal Súdny dvor rozsudok Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), v ktorom rozhodol, že článok 1 tretej smernice sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje taká vnútroštátna právna úprava, akou je írsky právna úprava vo veci samej, podľa ktorej povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel nekryje zodpovednosť za ujmu na zdraví spôsobenú osobám cestujúcim v časti motorového vozidla, ktorá nebola projektovaná ani konštruovaná so sedadlami pre cestujúcich, že toto ustanovenie spĺňa všetky podmienky požadované pre vyvolanie priameho účinku a že v dôsledku toho priznáva práva, ktorých sa jednotlivci môžu dovoliavať priamo pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor však rozhodol, že vnútroštátnemu súdu prislúcha overiť, či sa tohto ustanovenia možno dovoliavať voči takému orgánu, o aký išlo v spore, ktorý viedol k vydaniu tohto rozsudku.

8 V rozsudku z 10. októbra 2017, Farrell (C-413/15, EU:C:2017:745), Súdny dvor v podstate rozhodol, že jednotlivci sa vo vzťahu k orgánu, ktorému Írsko zverilo vykonanie úlohy vo verejnom záujme uvedenej v článku 1 ods. 4 druhej smernice a ktorý má na tento účel podľa zákona právomoci, ktoré idú nad rámec právomocí vyplývajúcich z pravidiel uplatniteľných na vzťahy medzi jednotlivcami, môžu dovoliavať článku 1 prvého odseku tretej smernice.

Írske právo

9 § 56 ods. 1 Road Traffic Act 1961 (zákon o cestnej premávke z roku 1961) v znení účinnom v čase skutkových okolností vo veci samej (ďalej len „zákon z roku 1961“) stanovoval, že vodič motorového vozidla nesmie po verejnej komunikácii riadiť vozidlo s mechanickým pohonom, pokiaľ nemá platnú schválenú poistnú zmluvu, ktorá kryje nedbanlivosť pri prevádzke vozidla vedúcu k záväzku vyplatiť náhradu škody akejkolvek osobe s výnimkou vylúčenej osoby.

10 § 56 ods. 3 tohto zákona uvádzal, že použitie vozidla v rozpore so zákazom uvedeným v odseku 1 uvedeného § 56 je trestným činom.

11 Podľa § 65 ods. 1 písm. a) uvedeného zákona je „vylúčenou osobou“ v zmysle § 56 ods. 1 tohto zákona:

„Každá osoba, ktorá požaduje náhradu za ujmu na zdraví, ktorú utrpela v čase, keď sa nachádzala vo vozidle s mechanickým pohonom (alebo vozidle ťahanom takým vozidlom) alebo na takom vozidle, ktorého sa týka príslušný dokument, okrem mechanicky poháňaného vozidla, ťahaného vozidla alebo

vozidiel tvoriacich jazdnú súpravu kategórie vymedzenej na účely tohto odseku nariadeniami ministra, pokiaľ uvedené nariadenia nestanovujú povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú cestujúcim vzťahujúce sa na:

- i) akúkoľvek časť mechanicky poháňaného vozidla, iného než veľkého vozidla verejných služieb, ibaže je táto časť navrhnutá a vyrobená so sedadlami pre cestujúcich, alebo
  - ii) cestujúceho sediaceho v karavane, ktorý je pripojený k vozidlu s mechanickým pohonom, pokiaľ sa táto jazdná súprava pohybuje na verejnom mieste.“
- 12 § 6 Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations, 1962 (nariadenie ministra o povinnom poistení v cestnej premávke z roku 1962) v znení účinnom v čase skutkových okolností vo veci samej (ďalej len „nariadenie ministra z roku 1962“) uvádzalo:

„Na účely uplatňovania [§ 65 ods. 1 písm. a) zákona z roku 1961] sa vymedzujú nasledujúce vozidlá:

- a) všetky vozidlá, iné ako motocykle, ktoré sú projektované a konštruované so sedadlami pre cestujúcich,

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 13 Dňa 19. júna 1999 utrpel pán Smith vážnu ujmu na zdraví, keď sa dodávka, v ktorej zadnej časti cestoval ako cestujúci, zrazila s iným vozidlom, ktoré sa tiež pohybovalo po verejnej komunikácii v blízkosti obce Tullyallen (Írsko). V okamihu nehody vlastnil túto dodávku pán Philip Meade a riadil ju pán Patrick Meade. Uvedená dodávka nebola vybavená upevnenými sedadlami pre cestujúcich, ktorí cestovali v zadnej časti tohto vozidla.
- 14 Poistná zmluva týkajúca sa motorového vozidla, ktorú podpísal pán Philip Meade so spoločnosťou FBD, bola v okamihu nehody platná a schválená v súlade s uplatniteľnou írskou právnou úpravou. Táto poistná zmluva obsahovala ustanovenie o tom, že poistenie sa vzťahuje len na cestujúcich, ktorí sedia na upevnenom sedadle v prednej časti vozidla, a v dôsledku toho boli z krytia vylúčení cestujúci, ktorí cestovali v zadnej časti dodávky.
- 15 Pán Smith zažaloval pána Meadovcov za nedbanlivosť a porušenie povinnosti na High Court (Vyšší súd, Írsko). So súhlasom účastníkov konania tento súd do konania pribral na strane žalovaných FBD, Írsko a Attorney General.
- 16 Po tom, čo bola spoločnosti FBD doručená žiadosť o náhradu ujmy pána Smitha, táto spoločnosť odmietla listom z 13. augusta 2001 zaplatiť za pána Philipa Meada náhradu ujmy na zdraví, ktorú utrpel pán Smith. Táto poisťovňa sa odvolávala na ustanovenie o výluke uvedené v poistnej zmluve a tvrdila, že na ujmu na zdraví spôsobenú osobám, ktoré boli prepravované ako cestujúci v tej časti vozidla, ktorá nebola projektovaná ani konštruovaná so sedadlami pre cestujúcich, sa táto poistka nevzťahuje.
- 17 V rozsudku z 5. februára 2009 sa High Court (Vyšší súd) domnieval, že z judikatúry Súdneho dvora, osobitne z rozsudku z 13. novembra 1990, Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395), vyplýva, že povinnosť konformného výkladu si v prejednávanej veci vyžaduje, aby sa neprihliadalo na výluky z poistného krytia stanovené v § 65 zákona z roku 1961, pokiaľ ide o ujmu na zdraví spôsobenú osobám cestujúcim v časti motorového vozidla, ktorá nebola projektovaná ani konštruovaná so

sedadlami pre cestujúcich. Týmto rozsudkom a uznesením z 18. januára 2010 High Court (Vyšší súd) najmä vyhlásil ustanovenie o výluke uvedené v poisťnej zmluve, ktorú uzavrel pán Philip Meade, za neplatné.

- 18 Dňa 10. februára 2009 High Court (Vyšší súd) schválil zmier uzatvorený medzi spoločnosťou FBD a pánom Smithom v nadväznosti na rozsudok z 5. februára 2009. V súlade s týmto zmluvným uznesením FBD zaplatila pánovi Smithovi sumu 3 milióny eur. Pokiaľ ide o túto platbu, FBD má k dispozícii právo subrogácie.
- 19 Konanie na jednej strane voči pánom Meadovcom a na druhej strane voči Írsku a Attorney General bolo prerušené.
- 20 FBD podala proti rozsudku a uzneseniu High Court (Vyšší súd) odvolanie na Court of Appeal (Odvolací súd, Írsko), pričom tvrdila, že High Court (Vyšší súd) nesprávne uplatnil judikatúru vyplývajúcu z rozsudku z 13. novembra 1990, Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395), a že tento rozsudok a toto uznesenie majú ten účinok, že tretej smernici priznávajú formu horizontálneho priameho účinku, keďže FBD má postavenie jednotlivca. Táto poisťovňa okrem toho spresnila, že ak bude jej odvolaniu vyhovieť, pokúsi sa od Írska vymôcť sumu, ktorú zaplatila pánovi Smithovi.
- 21 Vnútroštátny súd poznamenáva, že v čase skutkových okolností vo veci samej boli osoby cestujúce v dodávkach, ktoré nie sú vybavené upevnenými sedadlami, „vylúčenými osobami“ na účely uplatňovania tak § 65 ods. 1 písm. a) bodu i) zákona z roku 1961, ako aj nariadenia ministra z roku 1962 a že v írskom práve neexistovala zákonná povinnosť ich poistiť. Tento súd tiež spresňuje, že vodiči motorových vozidiel, ktorí mali schválenú poisťnú zmluvu, sa nedopustili trestného činu tým, že riadili vozidlo bez toho, aby mali osoby cestujúce v zadnej časti tohto vozidla, ktorá nie je vybavená upevnenými sedadlami, poisťné krytie.
- 22 Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že vo veci samej a na rozdiel od veci, ktorá viedla k vydaniu rozsudku z 19. apríla 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), je poisťovateľ, teda FBD, súkromným subjektom.
- 23 Podľa tohto súdu § 65 ods. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a § 6 nariadenia ministra z roku 1962 výslovne a bez najmenej nejasnosti vylučujú z krytia povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel také prípady, o aké ide vo veci samej, keď cestujúci cestuje v časti vozidla na mechanický pohon, ktorá nie je vybavená upevnenými sedadlami. Uvedené ustanovenia zodpovedajú zámernej voľbe legislatívnej politiky a zjavne nevyplývajú z nesprávneho posúdenia vnútroštátneho zákonodarcu.
- 24 Vnútroštátny súd teda spresňuje, že tieto ustanovenia nie je možné vykladať spôsobom, ktorý by bol zlučiteľný s ustanoveniami tretej smernice, keďže ich výklad, ktorý by bol odlišný od ich jasného znenia, by znamenal prijatie výkladu *contra legem*.
- 25 Za týchto podmienok sa vnútroštátny súd pýta na povinnosti, ktoré podľa práva Únie prináležia vnútroštátnemu súdu prejednávajúcemu spor medzi jednotlivcami, pokiaľ je uplatniteľná vnútroštátna právna úprava nezlučiteľná s ustanoveniami smernice, ktoré spĺňajú všetky podmienky vyžadované pre vyvolanie priameho účinku, a pokiaľ je nemožné túto vnútroštátnu právnu úpravu vykladať spôsobom, ktorý by bol v súlade s touto smernicou.
- 26 V tomto ohľade tento súd zastáva názor, že z judikatúry Súdneho dvora, konkrétne z rozsudku z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), vyplýva, že v takej situácii je vnútroštátny súd povinný upustiť od uplatnenia vnútroštátneho práva.

- 27 Vnútroštátny súd teda zastáva názor, že musí upustiť od uplatnenia § 65 ods. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a § 6 nariadenia ministra z roku 1962, keďže tieto ustanovenia obsahujú výluky z poistného krytia týkajúcu sa cestujúcich v motorovom vozidle, ktorí necestujú na upevnenom sedadle.
- 28 Neuplatnenie týchto ustanovení by malo retroaktívny účinok. Vyplývalo by z toho, že poistnú zmluvu, o akú ide vo veci samej, by už nebolo možné považovať za „schválenú poistnú zmluvu“ v zmysle § 56 ods. 1 zákona z roku 1961. Podľa vnútroštátneho súdu vodič a majiteľ vozidla, o ktoré ide vo veci samej, za týchto podmienok teoreticky spáchali trestný čin, a to prvý z dôvodu, že toto vozidlo riadil na verejnej komunikácii bez schválenej poistnej zmluvy, a druhý z dôvodu, že umožnil, aby bolo uvedené vozidlo riadené bez poistenia v zmysle takejto poistnej zmluvy.
- 29 Vnútroštátny súd sa však domnieva, že ak by samotné ustanovenie o výluke týkajúce sa cestujúcich v motorovom vozidle, ktorí necestovali na upevnenom sedadle, bolo vyňaté z poistnej zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, a to z dôvodu, že je nezlučiteľné s právom Únie, táto poistná zmluva by automaticky opätovne získala postavenie schválenej poistnej zmluvy v zmysle § 56 ods. 1 zákona z roku 1961 a problém trestnej zodpovednosti pánov Meadovcov by prestal existovať. Tento súd sa v tomto kontexte pýta, či z rozsudkov z 28. marca 1996, Ruiz Bernáldez (C-129/94, EU:C:1996:143); z 30. júna 2005, Candolin a i. (C-537/03, EU:C:2005:417), ako aj z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), nevyplýva, že uvedené ustanovenie je potrebné vyňať z dôvodu jeho nezlučiteľnosti s právom Únie.
- 30 Vzniká však otázka, či neuplatnenie tohto ustanovenia o výluke v podstate neznamená, že článku 1 tretej smernice by sa priznala forma horizontálneho priameho účinku.
- 31 Vnútroštátny súd napokon zdôrazňuje, že otázka, či je povinný neuplatniť ustanovenie o výluke z poistnej zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, sa v nadväznosti na uzatvorenie zmluvy medzi spoločnosťou FBD a pánom Smithom nestala bezpredmetnou. Podľa tohto súdu ak by v tomto prípade mal upustiť od uplatnenia tohto ustanovenia, vyplývalo by z toho, že pán Smith podal žalobu proti pánom Meadovcom správne a že FBD bola povinná za nich zaplatiť. Uvedený súd zastáva názor, že naopak, ak by sa od uplatnenia tohto ustanovenia nemalo upustiť, FBD by mohla od Írska požadovať náhradu sumy, ktorú zaplatila pánovi Smithovi z titulu zmluvy.
- 32 Za týchto okolností Court of Appeal (Odvolací súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Ak

- a) príslušné ustanovenia vnútroštátneho práva stanovujú výluky z povinného poistenia motorových vozidiel, pokiaľ ide o osoby, pre ktoré neboli v mechanicky poháňanom vozidle zabezpečené upevnené sedadlá;
- b) príslušná poistná zmluva stanovuje, že krytie sa obmedzuje na cestujúcich, ktorí cestujú na upevnených sedadlách, a táto poistná zmluva bola skutočne poistnou zmluvou, ktorá bola v čase nehody schválená v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy;
- c) príslušné vnútroštátne ustanovenia stanovujúce takúto výluky z krytia už boli v skoršom rozhodnutí Súdného dvora (rozsudok z 19. apríla 2007, Farrell, C-356/05, EU:C:2007:229) vyhlásené za nezlučiteľné s právom Únie a z tohto dôvodu bolo potrebné upustiť od ich uplatňovania a
- d) znenie vnútroštátnych ustanovení neumožňuje výklad, ktorý je v súlade s požiadavkami práva Únie,

je potom v rámci sporu medzi jednotlivcami a súkromnou poisťovňou, ktorý sa týka nehody motorového vozidla, v dôsledku ktorej došlo v roku 1999 k vážnej ujme na zdraví cestujúceho, ktorý necestoval na upevnenom sedadle, a keď vnútroštátny súd so súhlasom účastníkov konania pribral

súkromnú poisťovňu a štát do konania na strane žalovaných..., vnútroštátny súd, ktorý neuplatní relevantné ustanovenia vnútroštátneho práva, tiež povinný upustiť od uplatnenia... ustanovenia o výluke uvedeného v zmluve o poistení motorového vozidla alebo inak brániť tomu, aby sa poisťovateľ dovoľával ustanovenia o výluke, ktoré platilo v rozhodnom čase, aby tak poškodená osoba mohla získať náhradu priamo od poisťovne na základe tejto poistnej zmluvy? Subsidiárne, predstavoval by taký výsledok v podstate formu horizontálneho priameho účinku smernice voči jednotlivcovi, ktorý právo Únie zakazuje?“

- 33 Listom podaným do kancelárie Súdneho dvora 14. septembra 2017 Írsko na základe článku 16 tretieho odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie navrhlo, aby Súdny dvor zasadal vo veľkej komore.

O prejudiciálnej otázke

- 34 Na úvod je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom, zakotveného v článku 267 ZFEÚ, prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú prejednáva. Vzhľadom na to Súdny dvor prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené. Navyše Súdny dvor môže vziať do úvahy aj ustanovenia práva Únie, na ktoré sa vnútroštátny súd v znení svojej otázky neodvolával (rozsudky z 13. októbra 2016, M. a S., C-303/15, EU:C:2016:771, bod 16 a citovaná judikatúra, ako aj z 31. mája 2018, Zheng, C-190/17, EU:C:2018:357, bod 27).
- 35 V tomto ohľade z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že prejudiciálna otázka je založená na predpoklade, podľa ktorého z judikatúry Súdneho dvora, konkrétne z rozsudku z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), vyplýva, že vnútroštátny súd musí vo veci samej upustiť od uplatnenia § 65 ods. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a § 6 nariadenia ministra z roku 1962 jednak z dôvodu, že Súdny dvor v rozsudku z 19. apríla 2007, Farrell (C-356/05, EU:C:2007:229), rozhodol, že tieto ustanovenia sú v rozpore s článkom 1 tretej smernice, ktorý spĺňa všetky podmienky vyžadované na to, aby vyvolával priamy účinok, a jednak, že je nemožné zabezpečiť konformný výklad uvedených ustanovení bez toho, aby to viedlo k ich výkladu *contra legem*.
- 36 S cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď je potrebné preskúmať, či sa má právo Únie a osobitne článok 288 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o spore medzi jednotlivcami a pre ktorý je nemožné podať výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktorý by bol v súlade so smernicou, má povinnosť upustiť od uplatnenia ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ako aj zmluvného ustanovenia, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami tejto smernice, ktoré spĺňajú všetky podmienky vyžadované na to, aby vyvolávali priamy účinok.
- 37 V tomto kontexte je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry platí, že keď majú vnútroštátne súdy rozhodnúť v spore medzi jednotlivcami, v ktorom sa zdá, že predmetná vnútroštátna právna úprava je nezlučiteľná s právom Únie, je úlohou vnútroštátnych súdov zaručiť súdnu ochranu vyplývajúcu pre osoby podliehajúce súdnej právomoci z ustanovení práva Únie a zabezpečiť jej uplatnenie v celom rozsahu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 111; z 19. januára 2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 45, ako aj z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 29).
- 38 Súdny dvor opakovane rozhodol, že zo smernice vyplývajúca povinnosť členských štátov dosiahnuť výsledok stanovený touto smernicou, ako aj povinnosť týchto členských štátov prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie plnenia tejto povinnosti, sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov vrátane súdnych orgánov v rozsahu ich právomocí (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 10. apríla 1984, von Colson a Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, bod 26; z 19. januára 2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 47, ako aj z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 30).

- 39 Z toho vyplýva, že uplatňujúc vnútroštátne právo, vnútroštátne súdy, ktoré majú podať jeho výklad, musia zohľadniť všetky predpisy tohto práva a uplatniť výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, aby bolo v čo najväčšej možnej miere vykladané v zmysle znenia textu, ako aj účelu predmetnej smernice, aby bol dosiahnutý výsledok stanovený smernicou a prispôbiť sa tak článku 288 tretiemu odseku ZFEÚ (pozri najmä rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, body 113 a 114; z 19. januára 2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, EU:C:2010:21, bod 48, ako aj z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 31).
- 40 Súdny dvor však rozhodol, že zásada konformného výkladu vnútroštátneho práva má určité obmedzenia. Povinnosť vnútroštátneho súdu odvolávať sa na právo Únie pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je tak obmedzená všeobecnými zásadami práva a nemôže slúžiť ako základ pre výklad *contra legem* vnútroštátneho práva (pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 25; z 15. januára 2014, Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, bod 39, a z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 32).
- 41 V tomto ohľade je zrejmé, že otázka, či sa vnútroštátne ustanovenie nesmie uplatniť, pokiaľ odporuje právu Únie, môže byť položená len v prípade, že nie je možné poskytnúť žiadny konformný výklad tohto ustanovenia (rozsudky z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 23, a z 10. októbra 2013, Spedition Welter, C-306/12, EU:C:2013:650, bod 28).
- 42 Nič to nemení na skutočnosti, že Súdny dvor tiež opakovane rozhodol, že samotná smernica nemôže vytvárať povinnosti na strane jednotlivca, a teda nemožno sa jej voči nemu dovolávať (pozri najmä rozsudky z 26. februára 1986, Marshall, 152/84, EU:C:1986:84, bod 48; zo 14. júla 1994, Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, bod 20, ako aj z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 108). Rozšíriť možnosť odvolávať sa na neprebraté alebo nesprávne prebraté ustanovenie smernice na oblasť vzťahov medzi jednotlivcami by totiž znamenalo priznať Európskej únii právomoc stanoviť s okamžitým účinkom povinnosti pre jednotlivcov, hoci túto právomoc má len tam, kde jej je priznaná právomoc prijímať nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júla 1994, Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, bod 24).
- 43 Teda ani jasné, presné a bezpodmienečné ustanovenie, ktorého cieľom je zveriť jednotlivcom práva alebo uložiť im povinnosti, nemožno ako také uplatniť v rámci sporu, v ktorom stoja proti sebe výhradne jednotlivci (rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 109; z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 42, ako aj z 15. januára 2014, Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, bod 36).
- 44 Súdny dvor výslovne rozhodol, že smernice sa nemožno dovolávať v spore medzi jednotlivcami s cieľom vylúčiť právnu úpravu členského štátu, ktorá je v rozpore s touto smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. februára 2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, bod 48).
- 45 Vnútroštátny súd je totiž povinný neuplatniť vnútroštátne ustanovenie, ktoré je v rozpore so smernicou, len v prípade dovolávania sa tohto ustanovenia voči členskému štátu, jeho správny orgánom vrátane decentralizovaných orgánov alebo voči orgánom a subjektom podliehajúcim právomoci alebo kontrole štátu alebo ktorým bolo členským štátom zverené plnenie úlohy vo verejnom záujme a ktoré na tento účel disponujú mimoriadnymi právomocami v porovnaní s tými, ktoré vyplývajú z pravidiel uplatniteľných na vzťahy medzi jednotlivcami (pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, body 40 a 41; z 25. júna 2015, Indėlių ir investicijų draudimas a Nemaniūnas, C-671/13, EU:C:2015:418, body 59 a 60, ako aj z 10. októbra 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, body 32 až 42).
- 46 Pokiaľ ide o rozsudok z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), na ktorý odkazuje vnútroštátny súd, Súdny dvor v bodoch 35 až 37 tohto rozsudku zdôraznil, že práve všeobecná zásada zákazu diskriminácie na základe veku, a nie smernica konkretizujúca túto všeobecnú zásadu v zamestnaní

a povolání, teda smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolání (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79), priznáva jednotlivcom samostatne uplatniteľné právo, ktoré vnútroštátne súdy zaväzuje, a to aj v sporoch medzi jednotlivcami, aby vylúčili uplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú v rozpore s touto zásadou, ak sa domnievajú, že nemôžu zabezpečiť konformný výklad týchto ustanovení.

- 47 Na podporu tohto výkladu Súdny dvor predovšetkým v bode 22 rozsudku z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), zdôraznil, že zásada zákazu diskriminácie na základe veku má svoj zdroj v rôznych medzinárodných dokumentoch a v ústavných tradíciách spoločných pre členské štáty, a že vzhľadom na skutočnosť, že je zakotvená v článku 21 Charty základných práv Európskej únie, je potrebné ju považovať za všeobecnú zásadu práva Únie.
- 48 Situácia vo veci samej sa odlišuje od situácie, ktorá viedla k rozsudku z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), keďže, ako to uviedla holandská vláda a Európska komisia, článok 1 tretej smernice nemožno považovať za ustanovenie konkretizujúce všeobecnú zásadu práva Únie.
- 49 Z uvedených úvah vyplýva, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o spore medzi jednotlivcami a pre ktorý je nemožné podať výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktorý by bol v súlade so smernicou, nemá na základe samotného práva Únie povinnosť upustiť od uplatnenia ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami tejto smernice, ktoré spĺňajú všetky podmienky vyžadované na to, aby vyvolávali priamy účinok, a rozšíriť tak možnosť odvolávať sa na ustanovenie smernice, ktoré nebolo prebraté alebo bolo prebraté nesprávne, na oblasť vzťahov medzi jednotlivcami.
- 50 Tento záver nie je spochybnený rozsudkami z 28. marca 1996, Ruiz Bernáldez (C-129/94, EU:C:1996:143), ako aj z 30. júna 2005, Candolin a i. (C-537/03, EU:C:2005:417), na ktoré sa odvoláva vnútroštátny súd. V týchto rozsudkoch totiž Súdny dvor rozhodoval o výklade uplatniteľných ustanovení práva Únie bez toho, aby musel preskúmať otázku možnosti odvolávať sa na smernicu vo vzťahu k jednotlivcovi.
- 51 Záver uvedený v bode 49 tohto rozsudku nie je spochybnený ani rozsudkami z 30. apríla 1996, CIA Security International (C-194/94, EU:C:1996:172), a z 26. septembra 2000, Unilever (C-443/98, EU:C:2000:496), na ktoré sa odvoláva Írsko.
- 52 Veci, v ktorých boli vydané tieto rozsudky, sa totiž týkali osobitnej situácie, a to prijatia vnútroštátnych technických predpisov v rozpore s procesnými povinnosťami oznámenia a odkladu prijatia, ktoré sú uvedené v smernici Rady 83/189/EHS z 28. marca 1983, ktorou sa ustanovuje postup poskytovania informácií v oblasti technických noriem a predpisov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 109, 1983, s. 8).
- 53 V takej osobitnej situácii Súdny dvor v podstate rozhodol, že tieto vnútroštátne technické pravidlá sú v spore medzi jednotlivcami neuplatniteľné z dôvodu, že nespĺnenie povinností vyplývajúcich zo smernice 83/189 predstavuje „podstatnú procesnú chybu“ postihujúcu prijatie uvedených predpisov dotknutým členským štátom a že uvedená smernica, ktorá vo vzťahu k jednotlivcom nestanovuje práva ani povinnosti, nevymedzuje vecný obsah právneho pravidla, na základe ktorého musí vnútroštátny súd rozhodnúť spor, ktorý prejednáva, takže judikatúra týkajúca sa neexistencie možnosti odvolávať sa na smernicu, ktorá nebola prebratá, pokiaľ ide o vzťah medzi jednotlivcami, nie je v takejto situácii relevantná (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. apríla 1996, CIA Security International, C-194/94, EU:C:1996:172, bod 48, ako aj z 26. septembra 2000, Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, body 44, 50 a 51).
- 54 Spor vo veci samej však nie je charakterizovaný takou situáciou, aká sa uvádza v predchádzajúcich dvoch bodoch tohto rozsudku. Článok 1 tretej smernice totiž tým, že v súvislosti s predmetným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla stanovuje povinnosť, aby toto poistenie krylo ujmu na zdraví spôsobenú všetkým cestujúcim okrem vodiča, ktorá vyplýva

z tejto prevádzky, stanovuje vecný obsah právneho pravidla a v dôsledku toho patrí do pôsobnosti judikatúry týkajúcej sa neexistencie možnosti odvolávať sa na smernicu, pokiaľ ide o vzťah medzi jednotlivcami, ktorá nebola prebratá alebo ktorá bola prebratá nesprávne.

- 55 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné dospieť k záveru, že vo veci samej nie je vnútroštátny súd, ktorý sa domnieva, že je preňho nemožné podať výklad § 65 ods. 1 písm. a) zákona z roku 1961 a § 6 nariadenia ministra z roku 1962 v zmysle, ktorý by bol v súlade s článkom 1 tretej smernice, povinný na účely určenia, či bol pán Smith oprávnený od spoločnosti FBD požadovať náhradu ujmy, ktorú utrpel v dôsledku dopravnej nehody, ktorá je predmetom tejto veci, upustiť od uplatnenia týchto vnútroštátnych ustanovení, ako aj ustanovenia o výluke, ktoré je v súlade s týmito vnútroštátnymi ustanoveniami uvedené v poisťnej zmluve pána Philipa Meada, iba na základe tohto ustanovenia tretej smernice, a tým rozšíriť možnosť odvolávať sa na smernicu v oblasti vzťahov medzi jednotlivcami.
- 56 Vzhľadom na uvedené spresnenie je potrebné pripomenúť, že v takej situácii, o akú ide vo veci samej, sa však môže osoba, ktorá bola poškodená nesúlalom vnútroštátneho práva s právom Únie, alebo osoba, na ktorú prešli práva tejto osoby, dovolávať judikatúry vyplývajúcej z rozsudku z 19. novembra 1991, Francovich a i. (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), s cieľom prípadne získať od členského štátu náhradu spôsobenej škody (pozri analogicky rozsudky z 19. apríla 2007, Farrell, C-356/05, EU:C:2007:229, bod 43, a z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 43).
- 57 S ohľadom na uvedené je potrebné na prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že:
- právo Únie a osobitne článok 288 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o spore medzi jednotlivcami a pre ktorý je nemožné podať výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s ustanovením smernice spĺňajúcim všetky podmienky vyžadované na to, aby vyvolávalo priamy účinok v zmysle, ktorý je v súlade s týmto ustanovením, nie je na základe samotného práva Únie povinný upustiť od uplatnenia týchto vnútroštátnych ustanovení a ani zmluvného ustanovenia, ktoré je v súlade s týmito ustanoveniami uvedené v poisťnej zmluve, a
  - v takej situácii, o akú ide vo veci samej, sa však môže osoba, ktorá bola poškodená nesúlalom vnútroštátneho práva s právom Únie, alebo osoba, na ktorú prešli práva tejto osoby, dovolávať judikatúry vyplývajúcej z rozsudku z 19. novembra 1991, Francovich a i. (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), s cieľom prípadne získať od členského štátu náhradu spôsobenej škody.

O trovách

- 58 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Právo Únie a osobitne článok 288 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o spore medzi jednotlivcami a pre ktorý je nemožné podať výklad ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s ustanovením smernice spĺňajúcim všetky podmienky vyžadované na to, aby vyvolávalo priamy účinok v zmysle, ktorý je v súlade s týmto ustanovením, nie je na základe samotného práva Únie povinný upustiť od uplatnenia týchto vnútroštátnych ustanovení a ani zmluvného ustanovenia, ktoré je v súlade s týmito ustanoveniami uvedené v poisťnej zmluve.

V takej situácii, o akú ide vo veci samej, sa však môže osoba, ktorá bola poškodená nesúlalom vnútroštátneho práva s právom Únie, alebo osoba, na ktorú prešli práva tejto osoby, dovolávať judikatúry vyplývajúcej z rozsudku z 19. novembra 1991, Francovich a i. (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), s cieľom prípadne získať od členského štátu náhradu spôsobenej škody.

Podpisy